

**Zakres wiedzy i umiejętności**  
**Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego**  
**dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 32 im. Jana III Sobieskiego w Bielsku-Białej**  
**w roku szkolnym 2025/2026**

**I stopień- szkolny**

**I. Zakres umiejętności.**

1. Czytanie ze zrozumieniem różnych tekstów kultury.
2. Analiza i interpretacja utworów literackich oraz innych tekstów kultury z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Wykorzystywanie podstawowej wiedzy o języku – znajomość pojęć oraz terminów służących opisywaniu języka i komunikowaniu się ludzi.
4. Tworzenie wypowiedzi pisemnej na określony temat.
5. Umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.
6. Wykorzystywanie elementów retoryki do tworzenia wypowiedzi pisemnych.

**II. Zakres treści.**

**Uczeń**

- 1) określa
  - a) tematykę oraz problematykę utworu.
  - b) nadawcę i odbiorcę (adresata) wypowiedzi.
- 2) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz określa ich funkcje w utworze.
- 3) wyróżnia elementy świata przedstawionego w utworze, w tym: zdarzenia, sytuacje, wątki (główne, poboczne), postacie (pierwzoplanowe, drugoplanowe, epizodyczne), określa czas i miejsce przedstawionych zdarzeń, wskazuje zależności między zdarzeniami.
- 4) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach.
- 5) wskazuje w utworach literackich elementy budowy akcji: ekspozycję, zawiązanie akcji, rozwój akcji, punkt kulminacyjny, rozwiązanie akcji.
- 6) rozpoznaje rodzaje literackie, określa ich cechy, przypisuje utwór do rodzaju literackiego.
- 7) rozróżnia gatunki epiki i liryki, takie jak : powieść, opowiadanie, dziennik, pamiętnik, przypowieść, fraszka, pieśń.
- 8) rozpoznaje cechy dialogu, monologu, opowiadania, opisu.
- 9) zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst).
- 10) analizuje i interpretuje teksty literackie oraz inne teksty kultury, w tym ikoniczne: obraz, plakat, rzeźba, grafika, fotografia.
- 11) rozróżnia typy tekstów: informacyjny, publicystyczny, ikoniczny, reklamowy.

- 12) odróżnia informacje o faktach od opinii.
- 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty pod względem treści i formy.
- 14) wyodrębnia obrazy poetyckie w utworach lirycznych.
- 15) charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu (podmiot liryczny), narratora, bohaterów.
- 16) rozpoznaje metaforę, ożywienie, uosobienie, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, powtórzenie, pytanie retoryczne, anaforę, apostrofę, określa ich funkcje.
- 17) wskazuje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym: wers, rym, strofę, refren.
- 18) rozróżnia wiersz biały od rymowanego.
- 19) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje je we własnych wypowiedziach.
- 20) formułuje tezę oraz hipotezę, dobiera argumenty, układa kontrargumenty, uzasadnia swoje stanowisko.
- 21) zna i stosuje związki frazeologiczne związane tematycznie z mitami, przypowieściami
- 22) wykorzystuje wiedzę o języku :
  - a) rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące;
  - b) rozpoznaje zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zdania złożone, równoważniki zdania, zdania bezpodmiotowe;
  - c) buduje wskazane w punktach 22 a) oraz 22 b) wypowiedzenia i je przekształca;
  - d) rozróżnia zdania złożone współrzędnie i podrzędnie oraz je tworzy;
  - e) wskazuje i tworzy różne typy podmiotów i orzeczeń, przydawek, dopełnień i okoliczników;
  - f) rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy;
  - g) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu, strony i rodzaju gramatycznego odmiennych części mowy i określa ich funkcje w wypowiedzi;
  - h) stopniuje przymiotniki i przysłówki;
  - i) oddziela temat fleksyjny od końcówki;
  - j) wskazuje oboczności oraz tematy oboczne w odmianie rzeczownika;
  - k) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
  - l) odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje nieosobowe formy czasownika (zakończone na -no, -to, bezokoliczniki, konstrukcje z „się”);
  - ł) rozumie znaczenie oraz funkcje czasowników osobowych i nieosobowych;
  - m) rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne, tworzy je oraz określa ich funkcje w tekście;
  - n) poprawnie używa czasowników w trybach: orzekającym, przypuszczającym oraz rozkazującym;
  - o) stosuje konstrukcję stron czynnej oraz biernej czasownika i przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i odwrotnie, odpowiednio do celu oraz intencji wypowiedzi;
  - p) wskazuje w wyrazie głoski, litery i sylaby.
- 23) tworzy wypowiedź pisemną w następujących formach gatunkowych:
  - a) opowiadanie;
  - b) rozprawka;
  - c) opis, w tym: bohatera, przedmiotu, dzieła sztuki, krajobrazu, przeżyć;
  - d) list prywatny i oficjalny;

- e) ogłoszenie;
- f) podziękowania;
- g) gratulacje;
- h) zaproszenie;
- i) pamiętnik;
- j) dziennik;
- k) charakterystyka postaci;
- l) notatka w różnej formie (np. : notatka encyklopedyczna, plan, mapa myśli).

24) sporządza odtwórcze i twórcze plany ramowy oraz szczegółowy.

25) zna zasady budowania akapitów i stosuje je, tworząc wypowiedź pisemną.

26) stosuje środki językowe wzbogacające styl wypowiedzi, rozpoznaje je i nazywa, np.: porównania, funkcjonalne powtórzenia, wyolbrzymienia.

27) zna i stosuje reguły ortografii oraz interpunkcji.

28) korzysta ze słowników: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, synonimów, frazeologicznego, encyklopedii oraz wyszukuje informacje w Internecie.

**Wykaz literatury obowiązującej uczestników to przede wszystkim lektury obowiązkowe dla klasy 7-8 szkoły podstawowej.**

- *Artysta* – Sławomir Mrożek
- *Balladyna* – Juliusz Słowacki
- *Mały Książę* – Antoine de Saint-Exupéry
- *Opowieść wigilijna* – Charles Dickens
- *Reduta Ordonia, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, II część Dziadów* - Adam Mickiewicz
- *Latarnik* – Henryk Sienkiewicz;
- Wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym tren VII i VIII – Jan Kochanowski
- *Zemsta* – Aleksander Fredro